

Lasten yleisimmät tartuntataudit varhaiskasvatuksessa

Opas huoltajille ja kasvattajille

Johdanto

Sairasta lasta ei voi tuoda varhaiskasvatukseen. Lapsi on terve, kun hän jaksaa leikkiä, toimia ryhmässä ja osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan ilman erityistä huomiota sekä hänen yleiskuntonsa on hyvä.

Tästä oppaasta löytyy tärkeimmät tiedot yleisimmistä lasten tartuntataudeista ja ohjeet varhaiskasvatuksen osallistumiseen.

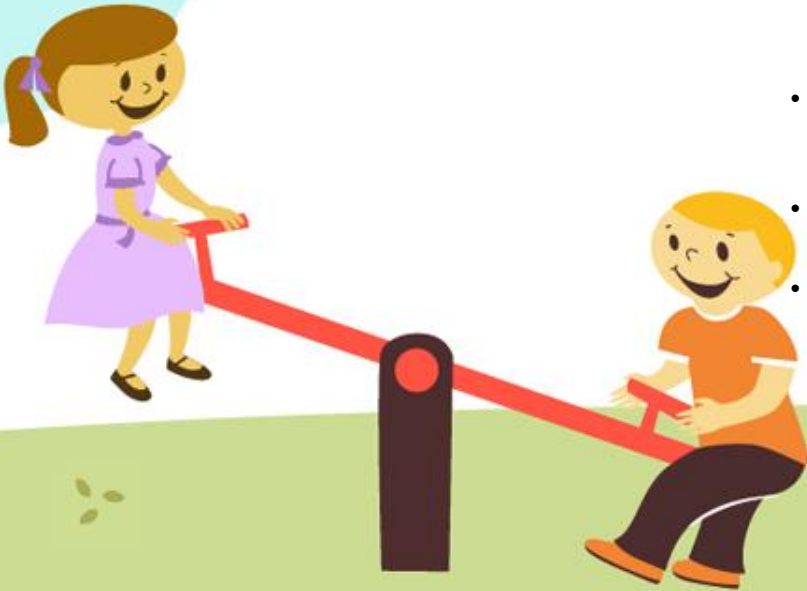
Kuume

- Kuume on viruksen tai bakteerin aiheuttama elimistön tulehdusreaktio.
- Kuumeen raja-arvona voidaan pitää yli 38 C peräsuolesta mitattuna ja yli 37,5 C korvasta mitattuna.
- Kuumeen kesto vaihtelee 1-7 päivän välillä.
- Lievässä kuumeessa kotiseuranta riittää. Lapsen yleisvointi ratkaisee, onko tarvetta lääkärikäynnille.
- Lapsen vointia voidaan lievittää viilentämällä lapsen ihoa haaleilla kääreillä sekä keventämällä lapsen vaateetusta. Tulehduskipulääkkeillä voidaan alentaa kuumetta noudattamalla pakkausselosteiden annossuosituksia.
- Riittävästä nesteytyksestä tulee huolehtia. Kuivumaan viittaavat lapsen virtsan ja kyynelnesteen vähyys, ihon kimmoisuuden väheneminen ja heikko yleisvointi.
- Komplikaationa lapsi voi saada kuumekouristuksen, jossa raajat nykivät ja lapseen ei saa katsekontaktia. Kouristus kestää muutaman minuutin eikä ole lapselle hengenvaarallinen. On suositeltavaa kuitenkin olla yhteydessä päivystykseen.
- Varhaiskasvatukseen voi palata yhden kuumeettoman päivän jälkeen, jos yleisvointi on hyvä.

Flunssa

- Flunssa on viruksen aiheuttama ylähengitystieinfektio.
- Oireina ovat nenän tukkoisuus, nuha, kurkkukipu ja kuume. Flunssan aikana voi esiintyä myös yskää sekä silmien punoitusta.
- Hengitystieinfektiot voivat laukaista lapsella nokkosihottuman, joka on koholla olevaa, punoittavaa, kutiavaa ja nopeasti paikkaa vaihtavaa. Oireita voidaan lievittää antihistamiinivalmisteella. Oireiden ollessa rajut, ota yhteys kiirevastaanottoon.
- Flunssa paranee usein itsestään. Kuumetta voi alentaa tulehduskipulääkkeillä.
- Lapsen voi olla vaikea niistää, joten tukkoisuutta voi helpottaa nenään laitettavilla keittosuolatipoilla tai -sumutteilla. Sumutteita saa käyttää vain muutaman päivän ajan.
- Lapsen yskää ei tule hoitaa yskänlääkkeillä, sillä niiden on todettu aiheuttavan enemmän haittaa kuin hyötyä.
- Lapsen sängyn päätyä on hyvä kohottaa unien ajaksi hengityksen helpottamiseksi.
- Varhaiskasvatukseen voi palata yhden kumeettoman päivän jälkeen, jos yleisvointi on hyvä.

Influenssa ja korona

- Influenssa on virusten aiheuttama äkillinen ylempien hengitysteiden tulehdus.
- Influenssaepidemioita esiintyy joka talvi. Taudin itämisaika tartunnasta oireiden alkuun on yleensä 1-4 päivää.
- Influenssa alkaa tyypillisesti nopeasti nousevalla korkealla kuumeella. Muita oireita ovat lihaskipu, päänsärky ja huonovointisuus. Lisäksi saattaa ilmaantua kuivaa yskää, kurkkukipua, nuhaa, nenän tukkoisuutta, kuten tavallisessakin nuhakuumeessa.
- Alle 7-vuotiailla on mahdollisuus saada ilmainen influenssarokote. Rokotteen avulla voidaan estää lasten sairastuminen sekä influenssaan että sen jälkitauteihin.
- Korona on flunssan/influenssan kaltainen tauti, jossa on hyvin moninaiset oireet. Jos flunssa pitkittyy ja oireet jatkuvat ja/tai pahentuvat, on syytä hakeutua kiirevastaanottoon ja tarkistaa, onko kyseessä influenssa tai korona.
- Varhaiskasvatukseen voi palata yhden kuumeettoman päivän jälkeen, jos yleisvointi on hyvä.

Angiina

- Nielurisetulehdus eli angiina saa usein alkunsa flunssan yhteydessä.
- Nielurisetulehdus voi olla virus- tai bakteeriperäinen.
- Bakteeritulehdukselle on ominaista korkea kuume, kaulan turvonneet imusolmukkeet, kipeä nielu ja vaaleat peitteet nielussa. Nuhaa ja yskää ei yleensä esiinny.
- Lääkäriin on hakeuduttava, jos lapsella on runsasta syljen eritystä, äänen käheyttä, nielemisvaikeuksia, velttoutta, huono yleisvointi tai korkea kuume.
- Bakteeritulehdus todetaan pikatesti tai nieluviiljelyn avulla. A-streptokokin aiheuttamiin tulehduksiin hoitona usein lääkärin määräämä antibioottikuuri. Virustulehdukset eivät vaadi antibioottihoitoa.
- Jos lapsella todetaan A-streptokokin aiheuttama infektio, siitä tulee ilmoittaa varhaiskasvatusryhmään. Jos samassa ryhmässä on useampia sairastuneita, tutkitaan ja hoidetaan koko ryhmä.
- Lapsen voi olla nielukipujen vuoksi vaikea syödä, joten riittävästä nesteytyksestä tulee kotona huolehtia. Kuivumaan viittaavat lapsen virtsan ja kyynelnesteen vähyys, ihon kimmoisuuden väheneminen ja heikko yleisvointi.
- Hammasharjat tulee vaihtaa uusiin 2-3 vuorokautta antibioottikuurin aloituksen jälkeen.
- Varhaiskasvatukseen voi palata 24 tunnin kuluttua antibioottikuurin aloittamisen jälkeen, jos lapsen yleisvointi on hyvä.

Silmätulehdus

Aiheuttajina samat bakteerit ja virukset, jotka aiheuttavat hengitystieinfektioita.

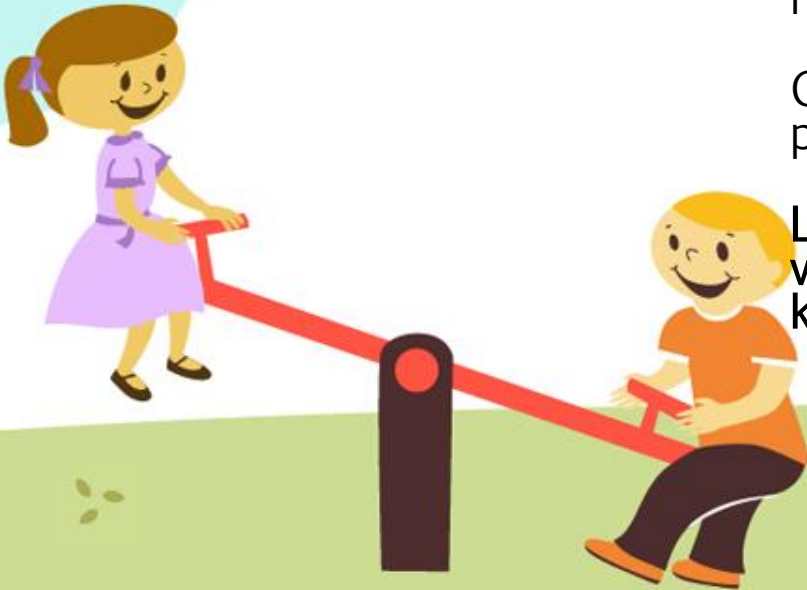
Oireina silmien punoitus, rämmiminen ja kirvely.

Lievät tulehdukset voivat rauhoittua myös ilman hoitoa (erityisesti nuhan yhteydessä esiintyvä sidekalvotulehdus).

Kotihoitona silmien puhdistus, pyyhkiminen esimerkiksi vanulapulla silmän ulkonurkasta sisänurkkaan. Jos rämmiminen on runsasta, silmät hoidetaan antibioottitipoilla.

Ota yhteys terveydenhuoltoon, jos oireet eivät helpotu muutamassa päivässä tai silmässä on valonarkuutta ja voimakasta kipua.

Lapsen ei tarvitse olla poissa varhaiskasvatuksesta silmätulehduksen vuoksi. Jos lapselle on määrätty antibioottitipat, voi lapsi palata hoitoon, kun tipat on aloitettu.

Märkärupi

- Märkärupi on bakteerin aiheuttama ihotulehdus.
- Tarttuu herkästi kosketuksessa, bakteerit pääsevät ihoon naarmujen kautta.
- Märkärupea esiintyy usein kasvoissa ja käsissä.
- Alkaa pienenä punaisena ja kutiavana läiskänä, johon kehittyy pieniä rakkuloita. Rikkoutuneiden rakkuloiden pohjat märkivät ja niiden päälle kehittyy myöhemmin rupi.
- Kotihoitona rupien liotus vedellä, huolellinen kuivaus sekä antimikrobinen voide, jota saa ilman reseptiä apteekista.
- Ota yhteys terveyden huoltoon, jos märkärupea on paljon ja lapsi on kipeä ja kuumeinen tai jos antimikrobinen voide ei tehoa ja märkärupi leviää laajalle hoidosta huolimatta.
- Varhaiskasvatukseen voi palata, kun paikallishoidon aloituksesta on kulunut 48 tuntia tai mahdollisen antibioottihoidon aloituksesta vuorokauden kuluttua.

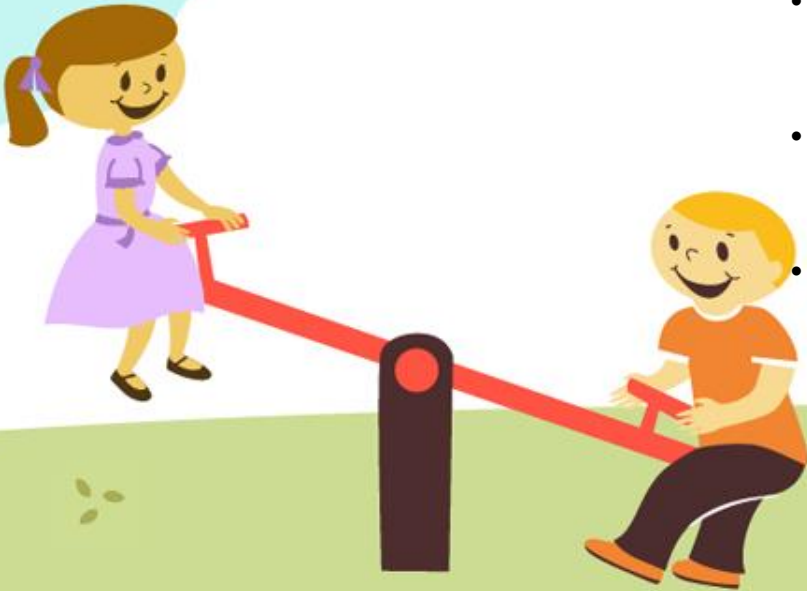
Parvorokko

- Parvorokko on parvoviruksen aiheuttama rokkotauti, joka on yleisin 5-15-vuotiailla.
- Tarttuu pisaratartuntana. Taudin itämisaika on 4-28 päivää.
- Ensioireina ovat kuume, flunssanoireet ja päänsärky.
- Noin viikon kuluttua ensioireista lapselle tulee voimakas punoitus poskiin, joista se leviää 1-4 vuorokauden kuluessa vartalolle ja raajoihin.
- Parvorokko parantuu itsestään ja oireet ovat usein lieviä.
- Varhaiskasvatukseen voi palata yhden kuumeettoman päivän jälkeen, jos yleisvointi on hyvä ihottumasta riippumatta.

Vauvarokko

- Vauvarokko on yleinen virustauti, jonka lähes kaikki lapset sairastavat ennen kolmen vuoden ikää. Vauvarokko on vaaraton tauti.
- Oireina ovat korkea kuume ja mahdollisesti muut paikallisoireet, kuten löysä uloste, ärtyisyys ja silmien punoitus.
- Kuumeen laskiessa iholle ilmaantuu näppyläistä tai punaläiskäistä ihottumaa, joka aloittaa leviämisen usein korvien alueelta muualle vartaloon.
- Vauvarokko on kuumeiluvaiheessa vaikea erottaa muista infektioista, joten lääkärikäynti on aiheellinen.
- Tauti paranee itsestään. Kuumetta ja ärtyisyyttä voidaan lievittää tulehduskipulääkkeillä.
- Varhaiskasvatukseen voi palata yhden kuumeettoman päivän jälkeen, jos yleisvointi on hyvä ihottumasta riippumatta.

Enterorokko

- Enterorokko on enteroviruksen aiheuttama helposti tarttuva rokko, jota esiintyy eniten loppukesästä ja alkusyksystä.
- Tarttuu ulosteen, käsien tai hengitysteiden välityksellä. Taudin itämisaika on 3-7 vrk.
- Ensioireina ovat voimattomuus, nielukipu, kuume, päänsärky ja vatsaoireet.
- Noin kahden vuorokauden kuluttua ensioireista käsiin ilmaantuu kämmeniin, ranteisiin, jalkapohjiin ja suun limakalvoille punaisia alueita, jotka voivat kehittyä rakkuloiksi tai haavaumiksi.
- Enterorokko eroaa vesirokosta siten, että rakkulat eivät kutise.
- Lapsella oireet ovat usein lieviä ja tauti paraneekin itsestään noin 7-10 vuorokauden aikana.
- Taudin leviämistä voidaan estää tehostamalla käsihygieniaa.
- Varhaiskasvatukseen voi palata yhden kuumeettoman päivän jälkeen, jos yleisvointi on hyvä.

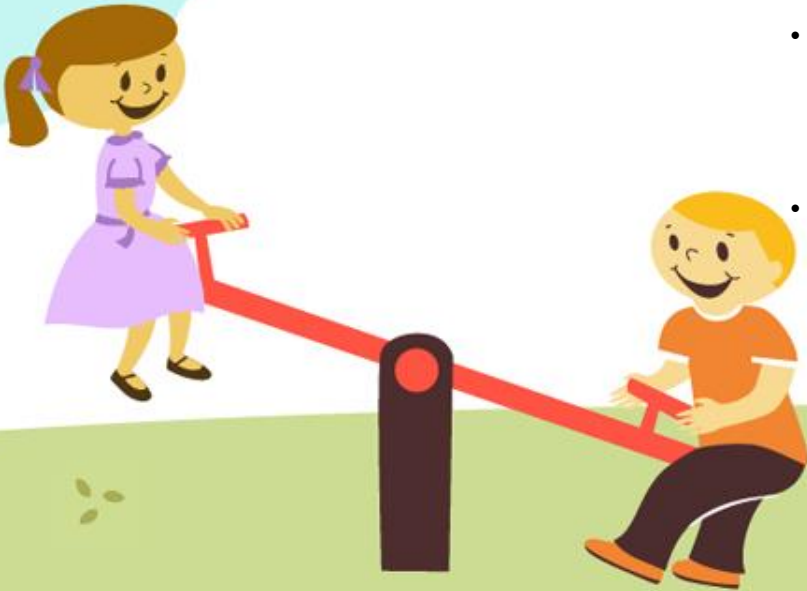
Vesirokko

- Vesirokko on herpesviruksiin kuuluva erittäin herkästi tarttuva kuumetauti.
- Tartunnan voi saada sairastuneen lapsen rakkuloiden tai hengitysteiden välityksellä. Taudin itämisaika on noin 10-21 vrk.
- Ennen rakkuloiden ilmaantumista ensioireena saattaa olla ruokahaluttomuutta, päänsärkyä, kuumetta ja väsymystä. Tauti voi joskus olla myös lievä ja kuumeeton.
- Tyypillisin oire on kuitenkin vartalolla esiintyvä, voimakkaasti kutiseva vesirakkulainen ihottuma.
- Vesirokko paranee yleensä itsestään noin viikossa. Kuumetta voidaan alentaa tulehduskipulääkkeillä ja kutinaa helpottaa antihistamiinivalmisteilla. Oireita voidaan lievittää myös apteekista ilman reseptiä saatavilla voiteilla.
- Kerran sairastettu vesirokko ei yleensä uusiudu.
- Varhaiskasvatukseen voi palata, kun kaikki rakkulat ovat kuivuneet eikä uusia rakkuloita enää tule.

Syyhypunkki

- Syyhypunkki on ihmisen ihossa elävä loinen, joka muodostaa ihoon käytäviä.
- Tarttuu ihokosketuksessa tai vuodevaatteiden välityksellä.
- Oireena voimakas, ilta-aikaan esiintyvä kutina.
- Syyhypunkista aiheutuvia ihomuutoksia on havaittavissa etenkin ranteissa, kämmenissä, sormiväleissä ja jalkapohjissa.
- Koko perhe ja lähipiiri (esim. isovanhemmat, jos hoitaneet lasta) hoidetaan samanaikaisesti kahteen kertaan 1-2 viikon välein apteekista ilman reseptiä saatavalla permetriiniä sisältävällä voiteella. Voidetta levitetään koko vartalolle.
- Lääkehoidon lisäksi on erittäin tärkeää huomioida koko kodin täydellinen siivous. Myös sohvut, patjat yms. tulee imuroida. Vuodevaatteet ja muut tekstiilit pestään 60 asteessa tai laitetaan pariiksi tunniksi 80 asteiseen saunaan. Tarkemmat ohjeet saa hygienia hoitajalta.
- Tartunnasta on ilmoitettava lapsen kotiryhmään. Varhaiskasvatukseen voi palata hoidon toteuttamisen jälkeen.

Kihomadot

- Kihomato on ihmisen suolistossa elävä 3-13 mm pitkä valkoinen loinen.
- Tartunta saa alkunsa, kun munat siirtyvät lasten sormien kautta suuhun. Munat leviävät helposti vuodenvaatteiden, ovenkahvojen ja käsien välityksellä.
- Oireena erityisesti yöaikaan esiintyvä voimakas peräaukon seudun kutina.
- Koko perhe tulee hoitaa yhtäaikaisesti Pyrvin-tablettilääkityksellä, jonka saa apteekista ilman reseptiä. Lääkehoito uusitaan kahden viikon kuluttua.
- Lääkehoidon lisäksi tulee vaihtaa vuodevaatteet sekä käsipyyhkeet päivittäin, pestä lelut sekä siivota koti ja eritoten erilaiset kosketuspinnat perusteellisesti.
- Kynnet tulee pitää lyhyinä, ettei kihomadon munat pesiydy kynsien alle.
- Tartunnasta tulee ilmoittaa lapsen kotiryhmään. Varhaiskasvatukseen voi tulla tartunnasta huolimatta, kunhan lääkehoito on aloitettu.

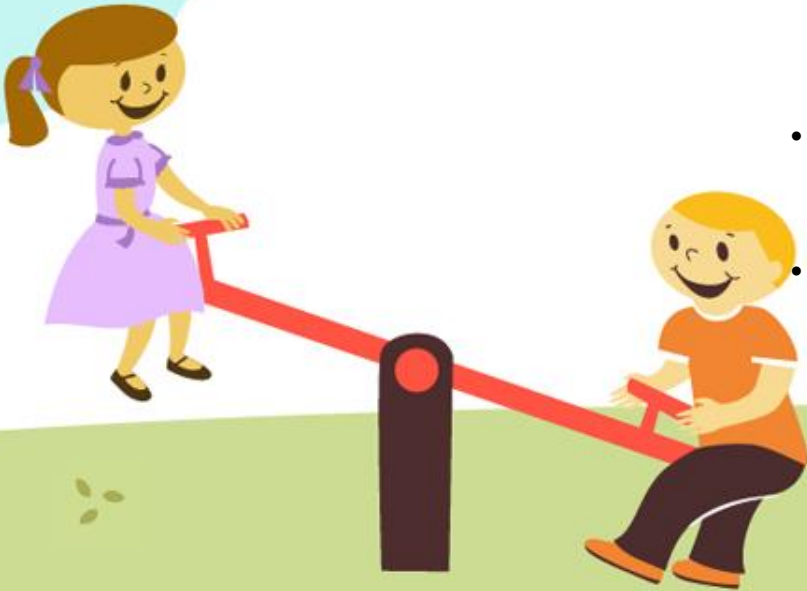
Täit

- Täi on pieni hiuksissa, erityisesti korvien takana ja niskassa viihtyvä loinen.
- Täin munat ovat mannaryynimäisiä ja ne kiinnittyvät tavallisesti hiusten tyveen.
- Tartunta tapahtuu hiusten, hiustarvikkeiden ja päähineiden välityksellä.
- Oireena on päänahan kova kutina.
- Hoitona hiusten pesu täishampoolla ja kampaus täikammalla. Hoito uusitaan viikon kuluttua. Koko perhe tulee hoitaa samanaikaisesti, näin saadaan tartuntojen kierre katkaistua.
- Kotona liinavaatteet, vaatteet ja muut tekstiilit on pestävä 60 asteessa. Hiustarvikkeet ja pehmolelut on laitettava esimerkiksi 80 asteiseen saunaan muutamaksi tunniksi tai suljetuissa pusseissa pariin päiväksi pakastimeen.
- Tartunnasta tulee ilmoittaa lapsen kotiryhmään. Varhaiskasvatukseen voi palata, kun lapsen hiukset on pesty täishampoolla.

Vatsataudit

- Äkilliset vatsataudit ovat tavallisimpia lastentauteja.
- Yleisimpiä ovat rota- ja norovirus. Rotaviruksen itämisaika on noin kaksi vuorokautta ja noroviruksen 10-48 tuntia, kuitenkin tavallisimmin vuorokausi.
- Vatsataudit tarttuvat erittäin helposti.
- Oireina ovat nopeasti alkava oksentelu, ripuli ja mahdollinen kuume, johon saatetaan joutua hakemaan apua sairaalasta. Kuivumaan viittaavat lapsen virtsan ja kyynelnesteen vähyys, ihon kimmoisuuden väheneminen ja heikko yleisvointi.
- Vatsatautien hoitona on riittävä nesteytys ja tarvittaessa apteekista saatava ripulijuoma menetettyjen suolojen korvaamiseksi.
- Varhaiskasvatukseen voi palata kahden oireettoman päivän jälkeen.

Opas on laadittu yhteistyössä
Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialueen
hygieniahoitajan ja Karijoen
varhaiskasvatuksen kanssa
1.11.2023

